

**พระเครื่องและเรื่องเล่า: กรณีศึกษา พระเครื่องของหลวงปู่่มั่น ทตโต
วัดบ้านโนนเจริญ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี**
**AMULETS AND NARRATIVE: A CASE STUDY ABOUT AMULETS
OF LUANGPU MUN DATTO, BAN NONCHAREON TEMPLE,
NACHALUAI DISTRICT, UBON RATCHATHANI PROVINCE**

สมฤทัย เกษอินทร์ษา^{1*} บุญชู ภูศรี²
Somruethai Ketinsa^{1*} and Boonchoo Poosri²

สังกัด (สาขาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)^{1,2}

*Corresponding author. E-mail: somjeedjaad123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพระเครื่องและเรื่องเล่า: กรณีศึกษา พระเครื่องของหลวงปู่่มั่น ทตโต วัดบ้านโนนเจริญ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี ใน 2 ประเด็นคือ ศึกษาพระเครื่องในรูปแบบ ลักษณะและโอกาสในการสร้าง ตลอดจนจิตความเชื่อ ค่านิยมที่ปรากฏในพระเครื่องของหลวงปู่่มั่น ทตโต และ ศึกษากระบวนการ ความเชื่อ ค่านิยม ที่แสดงออกผ่านเรื่องเล่าของหลวงปู่่มั่น ทตโต งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ทางคติชนวิทยาโดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสถานที่ที่ศึกษาวิจัย 3 แห่ง คือ (1) วัดบ้านโนนเจริญ (2) บ้านโนนเจริญ (3) อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี และพื้นที่ใกล้เคียงที่มีข้อมูลพระเครื่องและเรื่องเล่าของหลวงปู่่มั่น ทตโต 1 แห่ง คือ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่รู้เรื่องราวของ หลวงปู่่มั่น ทตโต ได้โดยละเอียด โดยอาศัยประสบการณ์ตรงร่วมสมัยกับหลวงปู่ และคำบอกเล่าที่สืบทอดกันมาเป็น ประสบการณ์รอง 5 กลุ่ม คือ (1) พระสงฆ์ในวัดบ้านโนนเจริญ 5 รูป (2) บุคคลในชุมชนบ้านโนนเจริญ 5 คน (3) บุคคลในพื้นที่อำเภอนาจะหลวย 5 คน (4) บุคคลในพื้นที่ใกล้เคียงอำเภอน้ำยืน 5 คน (5) เขียนพระ 5 คน

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของพระเครื่องของหลวงปู่่มั่น ทตโต แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1.พระเนื้อผงว่าน 2.พระเนื้อโลหะ 3.เครื่องรางของขลัง โอกาสในการสร้างพระเครื่องของหลวงปู่่มั่น ทตโต ส่วนใหญ่ จัดสร้างในวาระครบรอบทำบุญอายุ เนื่องจากหลวงปู่่มั่น ทตโต เป็นพระสงฆ์ที่มีอายุยืนถึง 103 ปี รูปแบบ ของพระเครื่องรวมถึงเครื่องรางของขลังของหลวงปู่่มั่น ทตโต ส่วนใหญ่จะมีการใช้ยันต์ มนต์คาถาที่เป็นอักษร ตัวธรรมโบราณภาษาส่วยที่แสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รูปแบบของพระเครื่องรวมทั้ง เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเครื่องของหลวงปู่่มั่น ทตโต แสดงให้เห็นถึงความเชื่อด้านต่าง ๆ ผ่านองค์ประกอบดังนี้คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับปฏิปทาและอายุของท่าน รวมทั้งเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเครื่องและวัตถุมงคล

คำสำคัญ : พระเครื่อง เรื่องเล่าหลวงปู่่มั่น ทตโต วัดบ้านโนนเจริญ

Abstract

This article studies two perspectives of amulets and narratives of the venerable Luangpu Mun Datto: 1 form, features, occasions of the making, the ideology and values, 2 the thinking system, beliefs, and values portrayed through the narratives. The folklore methodology was used to collect data in Three research sites were (1) Ban Non Charoen Temple (2) Ban Non Charoen (3) Nachaluai District, Ubonratchathani Province. And nearby areas that have information on amulets and stories of Luang Pu Mun Datto one place is Nam yuen District, Ubonratchathani Province. By using interview methods from informants who know the story of Luang Pu Mun Datto can be described in detail in all 5 groups: (1) Five monks in Ban Non Charoen Temple (2) Five people in Ban Non Charoen community (3) Five people in Nachaluai District (4) Five people in nearby Nam Yuen (5) Five people who have expertise in amulets.

The results show that there are three forms 1. herb powder amulets 2. metal amulets 3. talisman and charms. For the occasions of the making, mostly the amulets are made to make merit for birthdays because Luangpu Mun lived until 103 years old. For the forms, mostly the magic symbol, and mantra which are ancient Dhamma letters in Suai language are used. The language shows the pride of local identity. Moreover, the forms and the narratives show several perspectives of beliefs about his practice and ordination name, as well as the magical power of the amulets and charms.

Keywords: amulets, narratives about the venerable Luangpu Mun Datto nonchareon temple

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น แต่การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมส่วนใหญ่มักยังผูกพันอยู่กับความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ อิทธิปาฏิหาริย์ และความศักดิ์สิทธิ์ อาทิ ภูตผีปีศาจ ฤกษ์ยาม พิธีกรรม การบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุที่สามารถดลบันดาลให้เกิดสิริมงคลในชีวิต และสิ่งที่สะท้อนความเชื่อของคนไทยได้ในด้านนี้ อย่างหนึ่งคือความนิยมในวัตถุมงคลและพระเครื่อง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมาย คำว่า “พระเครื่อง” ไว้ว่า “พระเครื่อง” หมายถึง พระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ที่นับถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตราย เป็นคำที่ยืมมาจากพระเครื่องราง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

พระอธิการชัยรัตน์ อภินนโท ได้กล่าวว่าพระเครื่องหรือวัตถุมงคลนั้นถือเป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อ และเป็นเครื่องรางของขลังเพื่อให้เกิดกำลังใจ และความรู้สึกอบอุ่นใจปลอดภัยในการดำเนินชีวิต โดยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่คุ้มครองให้แคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งมวล ตลอดจนประสบโชคกลาง ชาวไทยส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็หญิงหรือชาย เด็กหรือผู้ใหญ่ ก็มักจะมีพระเครื่องต่าง ๆ ไว้บูชาติดตัว เพื่อให้ช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนประสบ (พระอธิการชัยรัตน์ อภินนโท, 2555)

พระเครื่องเปรียบเสมือนเครื่องบันทึกประวัติศาสตร์ เพราะในสมัยก่อนการจัดสร้างพระเครื่อง โดยเฉพาะพระเครื่องประเภทเหรียญนับว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากวิทยาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ยังไม่มีความทันสมัยแถมเช่นยุคปัจจุบัน พระคณาจารย์องค์ใดที่ได้มีการจัดสร้างเหรียญพระเครื่องจึงเป็นเหมือนบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลความเชื่อ ความศรัทธาต่อผู้คนในสมัยนั้น ในการจัดสร้างเหรียญพระเครื่องแต่ละครั้ง มักจะมีการระบุว่าสร้างขึ้นในโอกาสใด ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเหรียญพระเครื่อง เช่น การใช้ยันต์ มนต์คาถา ก็เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่า เหรียญดังกล่าวเน้นพุทธคุณในด้านใด เช่นพุทธคุณด้านเมตตามหานิยม แคล้วคลาดปลอดภัย คงกระพันชาตรี ตลอดจนรูปลักษณ์อย่างอื่นขององค์พระก็เช่นกัน ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงค่านิยมที่ผู้คนมีต่อพระเครื่อง

รูปแบบของพระเครื่อง นับว่าเป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงวิถีคิดหรือเรื่องราวของแต่ละยุคสมัย ดังเช่น การศึกษาเรื่อง “ประวัติศาสตร์ผ่านพระเครื่อง คติความเชื่อและพุทธพาณิชย์” ของฉัฐพล อยู่รุ่งเรื่องศักดิ์ พบว่ารูปแบบของพระพิมพ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดการสร้างที่แตกต่างไปจากสมัยอดีต กล่าวคือมีการสร้าง พระพิมพ์ให้มีขนาดกะทัดรัดเพื่อเหมาะแก่การพกพา และมีการลงอักขระเลขยันต์เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์ แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของพระพิมพ์ มาเป็นพระเครื่องได้เริ่มต้นขึ้นในสมัยนี้ (ฉัฐพล อยู่รุ่งเรื่องศักดิ์, 2555) ส่วนพระเครื่องในสมัยปัจจุบัน ฉัฐพลยังได้อภิปรายถึงความสัมพันธ์ ระหว่างสังคมกับรูปแบบของพระเครื่องได้อย่างชัดเจน ดังเช่นเหรียญพระเครื่องรุ่น “เราสู้” ของหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดดอยแม่ปิง ที่สร้างเมื่อปี พ.ศ.2520 เป็นเหรียญที่แสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์และข้อความทางการเมือง รูปแบบของเหรียญตรงพื้นหลัง จะปรากฏสัญลักษณ์ของกรมตำรวจ กองทัพบก กองทัพอากาศ และรูปครุฑพ่าห์ ภายใต้สัญลักษณ์ แทนสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างพระมหาพิชัยมงกุฎ ล้อมรอบด้วยรูปหัวใจ และข้อความ “เราสู้ สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อร้องในบทเพลงพระราชนิพนธ์ทางการเมืองเพลงหนึ่งในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช การจัดสร้างเหรียญมีวัตถุประสงค์เพื่อแจกจ่ายให้แก่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ พลเรือนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามชายแดน เพื่อเป็นการยึดเหนี่ยวน้ำใจคนในชาติให้สามัคคีกัน เหรียญพระเครื่องรุ่น “เราสู้” จึงเป็นเหรียญที่สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมถึงมีการสอดแทรกแนวคิดเรื่องความสามัคคี การต่อสู้เพื่อชาติ ผ่านรูปแบบของเหรียญพระเครื่องเพื่อต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ได้เป็นอย่างดี (ฉัฐพล อยู่รุ่งเรื่องศักดิ์, 2555)

นอกจากองค์พระเครื่อง เรื่องเล่าก็เป็นอีกอย่างหนึ่งที่ผูกติดกับวัฒนธรรมของพระเครื่อง เรื่องเล่าก็คือว่าเป็นเครื่องบันทึกประวัติศาสตร์ เช่นเดียวกับตัวพระเครื่อง พระเครื่องจะมีเรื่องเล่าที่เป็นพาหะของความรู้ ทำให้เห็นถึงระบบคิด คติความเชื่อ และค่านิยม ส่งผลให้พระเครื่องมีความน่าสนใจ และเป็นที่ยินยอมต่อการนำไปบูชาที่ทำให้ทราบถึงข้อมูลในการจัดสร้างโอกาสในการสร้างเหรียญต่าง ๆ ที่จะถูกเล่าสืบต่อ ๆ กันมา ในพระเครื่องแต่ละองค์ก็จะมีเรื่องเล่าประจำตัว เรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของพระเกจิอาจารย์ และพระเครื่องที่ท่านได้ปลุกเสก ซึ่งส่งผลให้เกิดคติ ความเชื่อ ค่านิยม ต่อผู้คนเป็นอย่างมาก

อำเภอนาจจะกลายเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีพระสงฆ์มีชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือ เรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านก็สร้างความนับถือศรัทธา จนเป็นที่เลื่อมใสของบรรดาศิษยานุศิษย์และบุคคลทั่วไปที่ได้พบเห็น นั่นคือหลวงปู่มั่น ทดโต แห่งวัดบ้านโนนเจริญ ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีพระจริยวัตรที่งดงาม เป็นพระเถระที่ถือสันโดษเพียบพูนด้วยเมตตาธรรม หลวงปู่ท่านมีชีวิตอยู่ในช่วงปีพ.ศ. 2421 และมรณภาพในปีพ.ศ. 2524 รวมสิริอายุได้ 103 ปี นับว่าท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีอายุยืนมากที่สุดในสมัยนั้น ท่านเปรียบเสมือนเสาหลักของชาวบ้าน เหตุเพราะในสมัยนั้นอำเภอนาจจะหลวงและอำเภอน้ำยืนเป็นพื้นที่ติดกับชายแดนเขมร ที่เรียกกันว่า “ดินแดนสามเหลี่ยมมรกต” พื้นที่แถบนั้นมีอันตรายจากผู้ร้ายชายแดนและกบฏระเบิดเป็นอย่างมาก

ในช่วงที่ท่านมีชีวิตอยู่นอกจากท่านจะเป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้านแล้ว หลวงปู่มั่นท่านยังได้ปลูกเสกจัดสร้างพระเครื่องและเครื่องรางของขลัง เพื่อให้ศิษยานุศิษย์ได้นำไปบูชาติดตัวพระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทดโต มีลักษณะพิเศษที่โดดเด่น ซึ่งเป็นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงคติ ความเชื่อ ค่านิยมต่อผู้ที่นับถือบูชา คือการใช้ยันต์ มนต์คาถาที่ปรากฏอยู่ในด้านหลังของพระเครื่อง ซึ่งเป็นคาถาที่แตกต่างจากพระเครื่ององค์อื่น ๆ คาถาที่ท่านใช้เป็นภาษาส่วยซึ่งจารึกด้วยอักษรตัวธรรมโบราณ ถ้ามองในประเด็นของตัวอักษร สิ่งที่ปรากฏในพระเครื่องหลวงปู่มั่นคือตัวบันทึกวัฒนธรรม การบันทึกในยุคสมัยของท่านตัวอักษรไทยยังไม่มีอิทธิพลมากนัก อาจจะเป็นไปได้ว่าตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในพระเครื่อง คือมนต์ท่องถิ่น เป็นตัวอักษรที่ใช้บันทึกสื่อสารกันในยุคสมัยนั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการมีความสำนึกในท้องถิ่นแล้วยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อ และวิถีคิดที่ว่า ในยุคสมัยของท่านการดำรงอยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงอันตรายในดินแดนสามเหลี่ยมมรกต พุทธคุณทางด้านกันภัยจึงมีความจำเป็นมากกว่าพุทธคุณด้านเมตตามหานิยม

นอกจากพระเครื่องของหลวงปู่มั่น จะมีความน่าสนใจต่อการศึกษาค้นคว้าถึงคติความเชื่อ และค่านิยมของผู้นับถือแล้วนั้น เรื่องเล่าก็เป็นส่วนสำคัญ ที่ทำให้เห็นถึงระบบคิดที่เชื่อมโยงกับตัวพระเครื่องของท่านและควรค่าแก่การศึกษาเช่นกัน พระเครื่องและเรื่องเล่าของหลวงปู่มั่น ทดโต จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นเรื่องที่นักคติชนวิทยาควรศึกษาวิเคราะห์ และยังไม่มีใครศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้มาก่อน ประกอบกับข้อมูลเกี่ยวกับหลวงปู่มั่น ทดโตยังกระจัดกระจาย ขาดความสมบูรณ์ ไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานสำหรับผู้ที่ต้องการทราบเรื่องราวของหลวงปู่ได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะรวบรวมข้อมูลในการศึกษาพระเครื่อง รวมถึงศึกษาลักษณะของเรื่องเล่า ระบบคิด ค่านิยม ที่แสดงออกผ่านเรื่องเล่าของหลวงปู่มั่น ทดโต ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย รวมทั้งวงการวิชาการด้านคติชนวิทยาสืบไป

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ ดังนี้

การศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องวัตถุมงคลที่มีต่อชาวอำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระอธิการชัยรัตน์ อภินนโท ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุมงคลว่า เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์มีฤทธานุภาพสามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ได้ แต่วัตถุมงคลบางอย่างกลับเป็นกุศโลบายที่ใช้สอนทั้งทางอ้อมและทางตรง อิทธิพลของความเชื่อวัตถุมงคลที่มีต่อสังคมไทยซึ่งมีลักษณะเป็นความเชื่อลึกลับ สลับซับซ้อนเหนือความรู้ลึกลับ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากระบบความเชื่อในทางศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา เชื่อกันว่าพระสูตร หรือ พระปริตรต่าง ๆ มีพุทธานุภาพ สามารถขจัดภัยอันตราย และส่งเสริมความเจริญ สวัสดิ์มีชัย สุขกายสบายใจ อีกความเชื่อส่วนหนึ่งเกิดจากความคิดดั้งเดิม ที่แฝงด้วยคติความเชื่อศาสนาพราหมณ์ โดยเฉพาะการป้องกันตัว การทำการค้าขาย เป็นที่รักใคร่ของผู้คน แต่วัตถุมงคลบางอย่างส่งผลกระทบทางลบเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

พระเครื่องกับสังคมไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึง พ.ศ.2550 : การศึกษาคติความเชื่อ รูปแบบและพุทธพาณิชย์ ของณัฐพล อยู่รุ่งเรื่องศักดิ์ ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคติความเชื่อ และรูปแบบของพระเครื่องจะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนาการระบอบของอหิวาตกโรค แนวคิดในการสร้างเหรียญที่ระลึก และความนิยมในการสะสมของที่ระลึกและโบราณวัตถุ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากการสร้างพระพิมพ์มาสู่การสร้างพระเครื่องอย่างต่อเนื่อง สงครามโลกครั้งที่ 2 ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและความนิยมในพระเครื่องเพราะผู้คนต้องการแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จนพระเครื่องได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย นับเป็นจุดบ่งชี้ความชัดเจนของยุคพุทธพาณิชย์ที่สืบทอดในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน

ความเชื่อเกี่ยวกับอธิปาฏิหาริย์ของเกจิอาจารย์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของไชยา อมรกุล ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของความเชื่อเกี่ยวกับอธิปาฏิหาริย์ของเกจิอาจารย์ 2 ลักษณะ คือ เหตุการณ์เกี่ยวกับอธิปาฏิหาริย์ที่เล่าสืบต่อกันมา และเหตุการณ์เกี่ยวกับอธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นโดยตรง โดยความเชื่อเกี่ยวกับอธิปาฏิหาริย์เหล่านั้น มีอิทธิพลต่อคนในชุมชน ทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ คือ อิทธิพลต่อสังคม ได้แก่ มีอิทธิพลต่อคนในชุมชน ด้านจริยธรรมของคนในสังคม เป็นพลังของสังคมในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคม และมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมในด้านการบนและการแก้บน การพาดิษย์ การรักษาโรค การสร้างรูปเหมือนแทนตัวและการสืบทอด ประเพณี

จากการศึกษาที่ผ่านมาแล้วยังไม่ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับพระเครื่องและเรื่องเล่า มีเพียงการศึกษาเชิงวิชาการบางส่วนในด้านของเศรษฐกิจและการศึกษาในเชิงปริมาณเท่านั้น ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงพระเครื่องและเรื่องเล่า: กรณีศึกษา พระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโต วัดบ้านโนนเจริญ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและมีความรู้เรื่องราวของหลวงปู่มั่น ทตโต เพื่อใช้ประกอบการศึกษาครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพระเครื่องในแง่รูปแบบ ลักษณะและโอกาสในการสร้าง ตลอดจนคติความเชื่อ ค่านิยมที่ปรากฏในพระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโต
2. เพื่อศึกษาระบบคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่แสดงออกผ่านเรื่องเล่าของปู่มั่น ทตโต และเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ของพระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโต

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการเก็บข้อมูลทางคติชนวิทยาภาคสนาม โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระเครื่องและเรื่องเล่า
2. รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีวิธีการ ดังนี้
 - 2.1 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสถานที่ที่ศึกษาวิจัย 3 แห่ง คือ (1) วัดบ้านโนนเจริญ (2) บ้านโนนเจริญ (3) อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี และพื้นที่ใกล้เคียงที่มีข้อมูลพระเครื่องและเรื่องเล่าของหลวงปู่มั่น ทตโต 1 แห่ง คือ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี
 - 2.2 การสังเกต โดยวิธีการสัมภาษณ์จากบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่รู้เรื่องราวของหลวงปู่มั่น ทตโตได้โดยละเอียด โดยอาศัยประสบการณ์ตรงร่วมสมัยกับหลวงปู่ และคำบอกเล่าที่สืบทอดกันมาเป็นประสบการณ์รองทั้งหมด 5 กลุ่ม คือ (1) พระสงฆ์ ในวัดบ้านโนนเจริญ 5 รูป (2) บุคคลในชุมชนบ้านโนนเจริญ 5 คน (3) บุคคลในพื้นที่อำเภอนาจะหลวย 5 คน (4) บุคคลในพื้นที่ใกล้เคียงอำเภอน้ำยืน 5 คน (5) เซียนพระ 5 คน
3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแนวทางของคติชนวิทยา และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพระเครื่องและเรื่องเล่า: กรณีศึกษา พระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโต วัดบ้านโนนเจริญ อำเภอนางะหลาย จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยศึกษารูปแบบ ลักษณะและโอกาสในการสร้าง ตลอดจนคติความเชื่อ ค่านิยมที่ปรากฏในพระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโต โดยอธิบายผลการศึกษาดังหัวข้อต่อไปนี้

1. รูปแบบวัตถุมงคลของหลวงปู่มั่น ทตโต พบว่าวัตถุมงคลที่หลวงปู่มั่น ทตโตปลุกเสกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. พระเนื้อผงว่าน 2. พระเนื้อโลหะ และ 3. เครื่องรางของขลัง

1.1 พระเนื้อผงว่าน หลวงปู่มั่น ทตโตได้จัดสร้างพระเนื้อผงว่านทั้งหมด 6 เหรียญด้วยกัน คือ พระซุ้มกอหลวงปู่มั่น ทตโต พระผนางกวัคพญาจิวดำ พระผสมเด็จพญาจิวดำ พระผสมเด็จพญาจิวดำเก้าชั้น พระผปางพระพุทเจ้าแสดงธรรมจักร พระผพญาจิวดำรูปเหมือนหลวงปู่มั่น ทตโต และพระผสมเด็จเพชรหลักพญาจิวดำ สำหรับพระผสมเด็จเพชรหลักพญาจิวดำนั้นมีความโดดเด่นและได้รับความนิยมมากที่สุด การสร้างรุ่นนี้ก็เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ครั้งหนึ่ง เมื่อสงครามโลกสงบลงแล้ว พระอาจารย์ดีโลด รัตโนบล ได้พาหลวงปู่มั่น ทตโต ไปบูรณะยอดพระธาตุพนมที่หักลงมา จนการบูรณะครั้งนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงได้จัดสร้างมงคลวัตถุรุ่นนี้เป็นที่ระลึก และได้ปลุกเสกเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2520 ลักษณะของตัวพระด้านหน้าเป็นพิมพ์สมเด็จ ด้านหลังเป็นยอดพระธาตุพนม มีคาถา 3 ตัวว่า “ยะ วะ ยะ” พระผสมเด็จเพชรหลักพญาจิวดำนั้น จึงเป็นเหมือนเครื่องบันทึกประวัติศาสตร์อีกอย่างหนึ่ง เพราะพระธาตุพนมถือเป็นศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนอีสาน การบูรณะยอดพระธาตุพนมซึ่งนำโดยพระอาจารย์ดีโลด รัตโนบล จึงถือเป็นบุคคลสำคัญที่ได้ทำนุบำรุงศาสนสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และเป็นบุคคลสำคัญที่ควรค่าแก่การเคารพบูชา

1.2 พระเนื้อโลหะ หลวงปู่มั่น ทตโตได้จัดสร้างพระเนื้อโลหะอยู่หลายรุ่นด้วยกัน โอกาสในการจัดสร้างส่วนใหญ่จัดสร้างในวาระครบรอบทำบุญอายุ เนื่องจากหลวงปู่มั่น ทตโต เป็นพระสงฆ์ที่มีอายุยืนถึง 103 ปี นับว่าหลวงปู่มั่น ทตโตเป็นพระสงฆ์ที่มีอายุยืนมากที่สุดในสมัยนั้น สำหรับพระเนื้อโลหะที่มีลักษณะที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมากกว่าพระเครื่องรุ่นอื่น ๆ ได้แก่พระเนื้อโลหะเหรียญรุ่นที่ 1 จัดสร้างขึ้นในโอกาสฉลองอายุ 99 ปี ของหลวงปู่มั่น ทตโต ปลุกเสกทั้งหมด 3 วาระด้วยกัน ครั้งที่ 1 วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ.2519 ครั้งที่ 2 วันที่ 3 มกราคม พ.ศ.2520 และครั้งที่ 3 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2520 โดยการปลุกเสกในแต่ละครั้งจะมีเกจิร่วมปลุกเสกทั้งหมด 9 องค์ อันมี หลวงปู่มั่น ทตโต, หลวงปู่คำมี พุทสาโร, หลวงปู่โต๊ะ, หลวงพ่อไพฑูริย์, หลวงพ่อทองอยู่, หลวงพ่อเทียม, หลวงพ่อพริ้ง, หลวงพ่อสุด และหลวงพ่อผล ลักษณะของเหรียญด้านหน้าเป็นรูปเหมือนหลวงปู่มั่น ทตโต ด้านหลังเป็นยันต์คาถาอักษรตัวธรรมโบราณ “คาถา กะลาบั้ง กะลาบั้ง กะเลยบั้ง สัวหับ” หรือเรียกอีกอย่างว่า “คาถากันแสน มหากัน” เป็นคาถาที่มีพุทธคุณหลายประการ (ภัทรกร เคนลี, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2565) ถ้ามองในประเด็นของตัวอักษร สิ่งที่ปรากฏในพระเครื่องหลวงปู่มั่นคือตัวบันทึกวัฒนธรรม การบันทึกในยุคสมัยของท่าน ตัวอักษรไทยยังไม่มืออิทธิพล มากนัก ตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในพระเครื่อง คือ มนต์ท่องถิ่นภาษาส่วย เป็นตัวอักษรที่ใช้บันทึกสื่อสารกันในยุคสมัยนั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการมีความสำนึกในท้องถิ่นแล้วยังแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง ลักษณะเฉพาะของพระเครื่องหลวงปู่มั่น ในฐานะของการเป็นตัวบันทึกประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง

1.3 เครื่องรางของขลัง ที่หลวงปู่มั่น ทตโตได้จัดสร้างมีหลายรูปแบบ ดังเช่น ตะกรุด ผ้ายันต์ ปลัดขิก เสือหลวงปู่มั่น ทตโต งาแกะ เขาควยแกะ เขี้ยวเสือแกะ เป็นต้น สำหรับเสื่อหลวงปู่มั่น ทตโตนั้นมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมากที่สุด เสื่อหลวงปู่มั่น ทตโต หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเสื่อมหาอำนาจ จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ประจำกายของหลวงปู่ เนื่องจากหลวงปู่มั่น ทตโต เกิดเมื่อวันศุกร์ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ตรงกับ

วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2420 ซึ่งตรงกับปีชวดจึงถือว่าเสือเป็นปีเกิดของท่าน แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าหลวงปู่สร้างเสื่อมหาอำนาจขึ้นมาเมื่อไร มีเพียงข้อมูลของความหลังความศักดิ์สิทธิ์ จากเรื่องเล่าจนเป็นที่นิยมและตามหาในหมู่เซียนพระ ลักษณะของเสื่อหลวงปู่มัน ทดโตเป็นเนื้อตะกั่ว ด้านหลังเสื่อเป็นยันต์คาถาของหลวงปู่ สภาพที่พบส่วนใหญ่ผิวจะเปิดและสีก็เห็นเนื้อตะกั่วแทบทุกองค์ เสื่อหลวงปู่มัน ทดโต เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงจุดเด่นและลักษณะที่สำคัญของผู้สร้างคือหลวงปู่มัน ทดโตเป็นการเชื่อมโยงเอาปีเกิดมาสร้างเป็นเครื่องรางของขลัง เป็นสัญลักษณ์ประจำกายและเป็นเครื่องรางของขลังที่มีพุทธคุณป้องกันภัยหลายประการ

2. ความเชื่อ ค่านิยมที่ปรากฏในเรื่องเล่าของหลวงปู่มัน ทดโต พบว่ามีความเชื่อที่ปรากฏในเรื่องเล่า 3 องค์ประกอบ คือ ฉายาของหลวงปู่มัน ทดโต ในฐานะส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับปฏิปทาของหลวงปู่มัน ทดโต และเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเครื่องและวัตถุมงคลของหลวงปู่มัน ทดโต

2.1 ฉายาของหลวงปู่มัน ทดโต ในฐานะส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า การตั้งชื่อหรือสมญานามของหลวงปู่มัน ทดโตนั้น ทุกคนต่างยกย่องว่าท่านเป็นดังเทพเจ้า และการใช้คำว่าเทพเจ้านำหน้าชื่อนั้น แลดูมีความยิ่งใหญ่เป็นที่เคารพศรัทธา มีความน่าเกรงขาม และมีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัว ในการตั้งชื่อหรือการตั้งสมญานามให้ท่านบางชื่อนั้น มีความเชื่อมโยงกับท้องถิ่น เชื่อมโยงกับสถานที่ มีการนำเอาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มาตั้งชื่อตั้งสมญานามให้ท่าน ดังนี้

เทพเจ้าแห่งดินแดนสามเหลี่ยมมรกต

ตั้งชื่อโดยการนำชื่อพื้นที่สามเหลี่ยมมรกตหรือที่เรียกกันว่า สมรภูมิช่องบมาตั้ง ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างชายแดนไทย ประเทศลาว และประเทศกัมพูชา ในสมัยที่หลวงปู่ท่านมีชีวิตอยู่ บริเวณแถบนี้มีอันตรายจากผู้ร้ายชายแดน ผู้ก่อความไม่สงบและกบฏระเบิดเป็นอย่างมาก ถือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวว่าในพื้นที่ที่มีอันตรายจากผู้ร้ายและกบฏระเบิดยังมี หลวงปู่มัน ทดโตที่เป็นที่พึ่งให้แก่ชาวบ้านและเป็นผู้โน้มน้าวสอนธรรมะให้ผู้ก่อความไม่สงบได้กลับใจหันมาช่วยกันบูรณะสำนักสงฆ์ จนกลายเป็นวัดบ้านโนนเจริญจนบัดนี้ จึงเป็นที่มาของสมญานามว่า “เทพเจ้าแห่งดินแดนสามเหลี่ยมมรกต ซึ่งสมญานามนี้ต่างก็เป็นที่รู้จักอย่างกว้างในอาณาเขตจะหลวยอำเภอน้ำยืน และพื้นที่ใกล้เคียงว่าหมายถึงหลวงปู่มัน ทดโต (หนังสือพิมพ์ดาวสยาม, 2524, 6)

ภาพที่ 1 ชาวหลวงปู่มัน ทดโต ผู้เปลี่ยนใจผู้ก่อความไม่สงบได้สำนึก

ที่มา : หนังสือพิมพ์ดาวสยาม, 2524, 6

เทพเจ้าภูหมากจอง

เป็นการตั้งชื่อโดยการนำเอาสถานที่ภูหมากจองซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่จัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติภูจอมนายอย จังหวัดอุบลราชธานีมาตั้งเป็นชื่อ และนอกจากนี้คำว่า เทพเจ้าภูหมากจอง ยังเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญอำเภอหนองหลวง ที่ว่า “น่าจะหลวยรวไรน้ำใจ ถิ่นวัฒนธรรมไทยสี่เผ่า เทพเจ้าภูหมากจอง เนื่องนองน้ำตก ถ้ำบักเตว” แสดงให้เห็นว่าแม้แต่หน่วยงานของภาครัฐยังให้การยอมรับว่าหลวงปู่มั่น ทตโต เป็นบุคคลสำคัญ การนำเอาฉายาของท่านมาตั้งเป็นคำขวัญ ถือเป็นการให้ความสำคัญกับท้องถิ่น เพื่อที่ประชาชนในพื้นที่และผู้อื่น จะได้รู้จักหลวงปู่มั่น ทตโต และเข้าใจตรงกันว่าหลวงปู่มั่น ทตโต คือเทพเจ้าแห่งภูจอมนายอย (แผนพัฒนาประจำปี 2564 อำเภอหนองหลวง, 2564, 3)

เทพเจ้าผู้เมตตาต่อสรรพสัตว์

หลวงปู่มั่น ทตโต ท่านเป็นพระสงฆ์เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม เมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งน้อยใหญ่ เวลาที่ท่านเดินทางไปจุดธูปตามป่าเขา ลำเนาไพร จึงไม่มีสัตว์ใด ๆ มาทำอันตรายแก่ท่านเลย ด้วยนิสัยที่มักน้อย และสันโดษ และมีเมตตาเวลาท่านไปจำพรรษาอยู่ที่ใดถ้าสถานที่แห่งนั้น ชาวบ้านจิตใจโหดร้ายต่อสัตว์ป่า ไม่มีความเมตตา กรุณาท่านก็จะหลีกเลี่ยงไปอยู่พื้นที่อื่น สิ่งหนึ่งที่ท่านอัศจรรย์ และเป็นที่น่าสนใจในหมู่ลูกศิษย์และผู้ที่นับถือหลวงปู่มั่น มาจนถึงทุกวันนี้ คือเรื่องเล่าการห้อยพระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโต แล้วออกไปล่าสัตว์ใด ๆ ก็ตามแต่จะปรากฏผลว่า ผู้ที่ห้อยพระเครื่องของหลวงปู่มั่น จะไม่ได้สัตว์กลับมาเลยสักตัวเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดธรรมชาติของการล่าสัตว์ ที่จะเกิดขึ้นกับทุกคนที่ห้อยพระเครื่องหลวงปู่มั่น หากวันไหนที่ไม่ได้ห้อยพระเครื่องหลวงปู่มั่นติดกับตัว จึงจะสามารถจับสัตว์ได้ จึงแสดงให้เห็นถึงระบบคิดที่เชื่อมโยง ระหว่างพุทธคุณของพระเครื่อง กับการปฏิบัติอยู่ ในกรอบศีลธรรม นั่นคือการไม่เบียดเบียนชีวิตของผู้อื่น และอาณาเขตของความคิดดีที่สุดในพระเครื่องของหลวงปู่มั่น ก็ไม่ได้มีผลต่อเฉพาะผู้ที่ห้อยบูชาพระเครื่อง แต่อาณาเขตของความเมตตาเมื่อแผ่ต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายอีกด้วย ดังนั้นแล้วหลายคนจึงตั้งสมณนามให้ท่านว่าเป็นเทพเจ้าผู้เมตตาต่อสรรพสัตว์ (สุวัฒน์ชัย สายราช, สัมภาษณ์, 25 เมษายน 2565)

2.2 เรื่องเล่าเกี่ยวกับปฏิปทาของหลวงปู่มั่น ทตโต หลวงปู่มั่น ทตโต เป็นพระสงฆ์ที่มีปฏิปทาเป็นที่น่าเคารพเลื่อมใส ถึงสันโดษ และอยู่อย่างสมถะ และเป็นผู้ที่ยึดถือในข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด พระอาจารย์ทอง แห่งวัดศรีจันทรราม อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี หนึ่งในพระอาจารย์ของหลวงปู่มั่น ทตโต ท่านได้เปิดเผย หลังจากที่หลวงปู่มั่นได้ศึกษาธรรมจนแตกฉานแล้ว ก็ได้ตีฝกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน จนมีความชำนาญจึงได้ออกธุดงค์ พร้อมกับนั้นก็ศึกษาในด้านวิชาคาถา มนต์ศักดิ์สิทธิ์ไปด้วย เมื่อได้ฝากตัวเป็นศิษย์ ของอาจารย์ในยุคนั้น อาจารย์ได้ให้ข้อสั่งสอนหนึ่งคือการไม่ลอดสะพาน หรือลอดอาคารที่สูงตั้งแต่สองชั้นขึ้นไป รวมทั้งไม่ให้ขียนยานพาหนะที่มีหลังคาเป็นที่บรรทุกของ หรือคนนั่งได้และห้ามแม้กระทั่งการเดินลอดสะพานที่มีโครงเหล็ก หรือโครงไม้อยู่ข้างบนนั้นด้วย ด้วยสั่งสอนนี้หลวงปู่มั่น ทตโต ท่านได้เริ่มปฏิบัติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2435 มาจนถึงคราวมรณภาพ การยึดถือในข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดของหลวงปู่มั่น ทตโตจึงเป็นสิ่งที่ชาวบ้านให้การยอมรับและเลื่อมใสศรัทธาต่อหลวงปู่มั่น ทตโตเป็นอย่างมาก (ประวัติ-คาถา-ธรรมะ(ฉบับจิต) หลวงปู่มั่น ทตโต, 2555, 3, 4)

2.3 เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเครื่องและวัตถุมงคล พบว่าความเชื่อที่ปรากฏ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อด้านอยู่คงกระพัน ความเชื่อด้านเมตตาตามทานิยม ความเชื่อด้านโชคลาภความสำเร็จ และความเชื่อด้านแคล้วคลาดป้องกันอันตราย

2.3.1 ความเชื่อด้านอยู่คงกระพัน ในยุคสมัยที่หลวงปู่มั่น ทตโต ยังมีชีวิตอยู่ท่านได้ดำรงอยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงอันตรายคือดินแดนสามเหลี่ยมมรกต การสู้รบเพื่อแย่งชิงดินแดนยังมีอยู่ ความเชื่อด้านอยู่คง

คงกระพันจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก หลวงปู่มั่น ทตโตเป็นบุคคลสำคัญที่คอยให้ความช่วยเหลือชาวบ้านที่ออกไป สู้รบ วัตถุประสงค์ของหลวงปู่ก็เป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ชาวบ้าน ดังที่ปู่ คำเม็ก (สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2565) ชาวบ้านโนนเจริญได้กล่าวว่า ทุกครั้งที่จะออกไปร่วมรบพร้อมกับชาวบ้านคนอื่น ๆ หลวงปู่จะบอกให้ไปหาท่านก่อน เพื่อที่ท่านจะได้มอบเครื่องรางของขลังให้ติดตัวไว้ พร้อมทั้งได้เสกน้ำมันทาตัวตั้งแต่หัวจรดเท้าให้กับทุกคน เมื่อถึง เวลา ไปรบแล้วเกิดการปะทะกับฝั่งตรงข้าม ก็มีเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องอัศจรรย์ใจเกิดขึ้นกับตนและเพื่อนอยู่เสมอ ดังเช่นเหตุการณ์ยิงปะทะกระสุนที่คิดว่าจะโดนตนเองแน่นอน ก็กลับไม่โดน เหตุการณ์ที่เพื่อนทำปืนลั่นใส่ ตัวถูกกระสุน แต่ร่างกายก็มีแค่บาดแผลฟกช้ำ เหตุการณ์ที่เพื่อนเหยียบกับระเบิดแล้ววิ่งหนีจนระเบิดทำงาน แต่ก็ ไม่โดนตัวได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย ในทุกเหตุการณ์ที่ทำให้ตนมีชีวิตรอดกลับมาทุกครั้ง จึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความ นับถือ และศรัทธาต่อหลวงปู่มั่น ทตโตเป็นอย่างมาก

2.3.2 ความเชื่อด้านเมตตามหานิยม ถึงแม้ว่าในยุคที่หลวงปู่มั่น ทตโต ยังมีชีวิตอยู่ ท่านจะเน้นสร้าง วัตถุประสงค์ที่มีพุทธคุณด้านอยู่ยงคงกระพันเป็นส่วนมาก แต่ก็ยังมีวัตถุประสงค์ที่มีพุทธคุณในด้านอื่นให้ได้ศึกษาและให้ผู้ที่ ต้องการเข้าบูชาได้เก็บสะสมอยู่ไม่น้อย วัตถุประสงค์ที่มีพุทธคุณด้านเมตตามหานิยมก็เป็นสิ่งที่หลายคนต้องการ เพราะมี ความเชื่อว่าวัตถุประสงค์มีฤทธาานุภาพก่อให้เกิดเมตตามหานิยม ความเคารพเชื่อถือหรือรักใคร่ และบันดาลให้เกิดการติดต่อ ค้าขายได้ง่าย ดังที่สมประสงค์ ชื่นบุญ (สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2565) เขียนพระอำนาจอนาจะหลายกล่าวว่าเป็นผู้ที่ ประกอบธุรกิจค้าขายจึงได้แสวงหาพระเครื่องที่มีคุณค่าในด้านเมตตามหานิยม จึงได้เข้าบูชา พระเครื่องหลวงปู่มั่น ทตโต รุ่นเมตตา มหาลาภ มาห้อยไว้ติดตัว และภาวนาขอให้ประสบความสำเร็จ มีเงินทองไหลมาเทมา มีรายได้ไม่ขาดมือในบางครั้ง ที่ตนเองประสบกับปัญหาในด้านการเงิน ก็จะมีเหตุการณ์ที่ทำให้มีรายได้ขึ้นมามีอย่างไม่น่าเชื่อ ดังเช่นเหตุการณ์การปล่อย เช่าพระเดิมที่ไม่มีคนมาติดต่อเช่าซื้อเลย ตนเองไม่รู้ จะทำอย่างไร จึงได้ลองขอภาวนาให้หลวงปู่ช่วย ปรากฏว่ามีคนมาขอ เช่าซื้ออย่างง่ายดาย จากที่คิดว่าหมดหนทางจะปล่อยเช่าไม่ได้แต่กลับมีคนมาเช่าซื้อโดยง่ายอย่างน่าอัศจรรย์ ตนเองจึงคิด ว่าเหตุการณ์นี้เกิดจากการมีของหลวงปู่ที่ช่วยให้ตนไม่ขัดสน มีกินมีใช้มาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ตนยังมีความเชื่อว่าเหรียญ รุ่นนั้นนอกจากจะส่งผล ในด้านโชคลาภแล้ว ยังครอบคลุมในด้านคงกระพัน ด้านเมตตามหาเสน่ห์ ให้ผู้คนรักใคร่อีกด้วย

2.3.3 ความเชื่อด้านโชคลาภความสำเร็จ ในทุกยุคสมัยทุกคนต่างก็ต้องการความสำเร็จในชีวิต ความต้องการด้านโชคลาภก็เป็นสิ่งที่หลายคนปรารถนา วัตถุประสงค์ของหลวงปู่มั่น ทตโตนั้นมีพุทธคุณหลายประการ รวมถึงด้านโชคลาภความสำเร็จ ดังที่รังสรรค์ ผาสุข (สัมภาษณ์, 22 พฤษภาคม 2565) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ความ เชื่อด้านโชคลาภความสำเร็จที่ตนเองได้ประสบว่า เมื่อครั้งที่ตนไปสอบเพื่อคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ.2563 ในวันที่สอบข้อเขียนภาค ก และวันที่ประเมินภาค ข และภาค ค ตลอดระยะเวลาในการสอบตนได้ห้อยรูปถ่าย กระดาษ หนังสือ ด้านหลังจารด้วยลายมือของหลวงปู่เอง ได้ห้อยติดตัวทั้ง 3 วัน ผลปรากฏว่าผ่านการสอบคัดเลือก และได้เข้ารับการบรรจุแต่งตั้งดำรงตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านโนนแดง อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 จากเหตุการณ์นี้ทำให้ตนยังมีความนับถือศรัทธา บุญบารมี ที่หลวงปู่ให้ความช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นเวลาที่ตนจะเดินทางไปไหนก็จะนิมนต์วัตถุประสงค์ของหลวงปู่ติดตัว ไว้ตลอด

2.3.4 ความเชื่อด้านแคล้วคลาดป้องกันอันตราย วัตถุประสงค์ของหลวงปู่มั่น ทตโตมีพุทธคุณ ในด้านแคล้วคลาดป้องกันอันตราย ดังที่รังสรรค์ ผาสุข (สัมภาษณ์, 22 พฤษภาคม 2565) ได้กล่าวว่าเมื่อครั้งที่ตน ได้ไปดูแลสวนปาล์มในไร่ วันนั้นตนได้ห้อยพระองค์หล่อโบราณของหลวงปู่มั่น ทตโตไปด้วย หลังจากเสร็จงานในไร่ ตน

ได้ขับรถเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางพบเจอคนรู้จัก กำลังตัดต้นยูคาลิปตัสเพื่อนำไปขาย จึงได้หยุดรถและได้พูดคุยกัน ขณะที่พูดคุยกันอยู่นั้น ก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดต้นยูคาลิปตัส ต้นใหญ่ที่ยังตัดไม่เสร็จก็หักโคนลงมาตรงหน้าล้อรถพอดี สร้างความตกใจให้แก่คนและผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ ตนจึงคิดว่าเป็นเพราะบารมีของหลวงปู่ที่คุ้มครอง ทำให้ตนไม่ได้รับบาดเจ็บอันตรายหลังจากนั้นทุกครั้งเวลาไปดูแลไร่ ตนจึงห้อยพระเครื่องของหลวงปู่ไปด้วยตลอดจนเกิดสิ่งที่น่าอัศจรรย์ใจคือไม่มีสัตว์ที่มีพิษร้าย ดังเช่น งูหรือแมงป่องเข้ามาทำอันตรายแก่ตนเลย ทำให้ตนเกิดความนับถือศรัทธาเลื่อมใสต่อหลวงปู่มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยสรุปได้ว่า การศึกษารูปแบบของพระเครื่องของหลวงปู่ มั่น ทตโต สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1.พระเนื้อผงว่าน 2.พระเนื้อโลหะ 3.เครื่องรางของขลัง โอกาสในการจัดสร้างพระเครื่องของหลวงปู่ มั่น ทตโต มีการจัดสร้างในวาระบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่าง ๆ ของวัดบ้านโนนเจริญ และการจัดสร้างจัดสร้างเพื่อหาทุนบูรณะวัดในพื้นที่อื่น แต่ในส่วนใหญ่จัดสร้างในวาระครบรอบทำบุญอายุ เนื่องจากหลวงปู่ มั่น ทตโต เป็นพระสงฆ์ที่มีอายุยืนถึง 103 ปี 82 พรรษา นับว่าท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีอายุยืนมากที่สุดในสมัยนั้น รูปแบบของพระเครื่องของหลวงปู่ มั่น ทตโต จะมีลักษณะที่สื่อให้เห็นถึงคติ ความเชื่อ ค่านิยม ต่อผู้ที่นับถือบูชาพระเครื่องรวมถึงเครื่องรางของขลังของหลวงปู่ มั่น ทตโต จะมีการใช้ยันต์ มนต์คาถาที่เป็นอักษรตัวธรรมโบราณภาษาส่วย เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และเป็นตัวบันทึกวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่ง ผู้ที่มีพระเครื่องของหลวงปู่ มั่น ทตโต อยู่กับตัวจะมีความเชื่อว่าพระเครื่องของหลวงปู่จะมีพุทธคุณในด้านป้องกันภัย ป้องกันอันตราย แต่ไม่สามารถนำไปเปียดเบียนชีวิตผู้อื่นหรือเปียดเบียนชีวิตของสัตว์ทั้งหลายได้ เพราะความมีเมตตาของหลวงปู่ที่ไม่ต้องการให้ผู้คนมีจิตใจที่โหดร้ายทำลายชีวิตสัตว์ป่า รวมถึงการบูชาพระเครื่องของหลวงปู่ มั่น ทตโต การบูชารักษารูปพระเครื่องของหลวงปู่ ก็ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนของ ผู้คนนั้น หากผู้บูชาประพฤติดีหลวงปู่ก็จะให้การคุ้มครอง หากทำชั่วก็ย่อมได้รับผลชั่วในสิ่งที่ตนกระทำ ดังพุทธวจน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ที่หลวงปู่ได้สั่งสอนแก่ศิษยานุศิษย์เสมอมา ค่านิยมที่ปรากฏในพระเครื่องหลวงปู่ มั่น ทตโต นั้นพบว่าเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์อิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่ มั่น ทตโต ส่งผลให้พระเครื่องเป็นที่ต้องการต่อผู้คนจำนวนมาก และเกิดค่านิยมในการสะสมพระเครื่องหลวงปู่ มั่น ทตโต ผู้ใดที่มีไว้ครอบครองถือว่าเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ เพราะในปัจจุบันพระเครื่องหลวงปู่ มั่น ทตโต ไม่ปรากฏให้เห็นมากนัก และผู้ที่บูชาพระเครื่องของ หลวงปู่ได้ต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดีเท่านั้น

ในด้านความเชื่อที่ปรากฏในเรื่องเล่าของหลวงปู่ มั่น ทตโต พบว่า มีความเชื่อที่ปรากฏในเรื่องเล่า 3 องค์ประกอบดังนี้คือ 1. ฉายาของหลวงปู่ มั่น ทตโต ในฐานะส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่อัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น และปฏิบัติทาในด้านความเมตตา 2. เรื่องเล่าเกี่ยวกับปฏิบัติทาของหลวงปู่ มั่น ทตโต ที่ท่านมีข้อยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนที่เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาต่อศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย 3. เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเครื่องและวัตถุมงคลของหลวงปู่ มั่น ทตโต ปรากฏความเชื่อ 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อด้านอยู่ยงคงกระพัน ความเชื่อด้านเมตตามหานิยม ความเชื่อด้านโชคลาภความสำเร็จ และความเชื่อด้านแคล้วคลาดป้องกันอันตราย สำหรับค่านิยมที่ปรากฏในพระเครื่องและเรื่องเล่าของหลวงปู่ มั่น ทตโต ปรากฏค่านิยมในเรื่องของโชคลาภความสำเร็จแต่ค่านิยมในเรื่องนี้ยังพบน้อยกว่าค่านิยมในด้านแคล้วคลาดปลอดภัย กล่าวโดยสรุปได้ว่าในยุคสมัยของท่านการดำรงอยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงอันตรายในดินแดนสามเหลี่ยมมรกต ค่านิยมในด้านแคล้วคลาดปลอดภัย จึงมีความจำเป็นมากกว่าค่านิยมในด้านอื่น ๆ

ดังนั้นหลวงปู่มั่น ทตโต จึงเป็นเหมือนบุคคลสำคัญที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ท่านทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผู้คนในชุมชน ด้วยปฏิบัติทางที่งามมีเมตตาธรรม และความเมตตาอย่างแผ่ไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลาย วัตถุประสงค์ของท่านเป็นเหมือนเครื่องบันทึกประวัติศาสตร์เชื่อมโยงอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้ที่นับถือบูชา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายประการ

1. จะได้ผลจากการศึกษาพระเครื่องและเรื่องเล่า: กรณีศึกษา พระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโต วัดบ้านโนนเจริญ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อช่วยให้อนุชนหรือผู้ที่สนใจ เข้าใจในพระเครื่องของหลวงปู่มั่น ทตโตได้อย่างถูกต้อง และช่วยกันอนุรักษ์สืบไป
2. เรื่องราวของหลวงปู่มั่น ทตโต จะเป็นหลักฐานบันทึกประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่นของชาวอำเภอนาจะหลวยไว้เป็นแบบอย่างของชนรุ่นหลังต่อไป
3. ควรมีการศึกษารูปแบบพระเครื่องและเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสงฆ์รูปอื่น ๆ ที่สืบทอดสายวิทยาคมมาจากหลวงปู่มั่น ทตโต เช่น พระครูสุนทรสารวัฒน์ (สมศักดิ์ สุนทรโร)
4. ควรส่งเสริมให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพระเครื่องและเรื่องเล่า เกี่ยวกับพระสงฆ์รูปอื่น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากพระเครื่องและเรื่องเล่าเป็นเรื่องเฉพาะกาล เฉพาะบุคคล อาจมีความแตกต่างกัน และส่วนใหญ่สืบทอดกันมาโดยมุขปาฐะ ส่วนการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นถึงจะมีก็ไม่มากนัก และนับวันข้อมูลก็จะสูญหายไปตามกาลเวลา โดยจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการค้นคว้าและศึกษา ตลอดจนให้คุณค่า ทางประวัติศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพล อยู่รุ่งเรื่องศักดิ์. (2554). *พระเครื่องกับสังคมไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึง พ.ศ.2550 : การศึกษาคติความเชื่อ รูปแบบ และพุทธพาณิชย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เทศบาลตำบลนาจะหลวย. (2564). *แผนพัฒนาประจำปี 2564 อำเภอนาจะหลวย*.

สำนักงานเทศบาลตำบลนาจะหลวย, อุบลราชธานี.

บุญ คำเม็ก. (31 พฤษภาคม 2565). สัมภาษณ์.

ประวัติ-คาถา-ธรรมะ(ฉบับจีว) หลวงปู่มั่น ทตโต. (2555). กรุงเทพฯ

พระอธิการชัยรัตน์ อภินันโท. (2555). *การศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องวัตถุมงคลที่มีต่อชาวอำเภอนาจะหลวย* จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ภัทรกร เคนซาลี. (23 เมษายน 2565). สัมภาษณ์.

ราชบัณฑิตยสถาน.(2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

รังสรรค์ ผาสุก(นิวตันพระเครื่อง). (22 พฤษภาคม 2565). สัมภาษณ์.

สมประสงค์ ชื่นบุญ. (14 พฤษภาคม 2565). สัมภาษณ์.

สุวัฒน์ชัย สายราช. (25 เมษายน 2565). สัมภาษณ์.

หนังสือพิมพ์ดาวสยาม. (2524). บริษัทดาวสยาม จำกัด. กรุงเทพมหานคร

